

ШЫҢ

1923 чылда
Тыва АССР-инде

1963 ч.
ОКтябрь

6
ВОСКРЕСЕНЬЕ
№ 238 (5642)

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нин Дээди

Советтин болгаш Министрлер Чөвүделенин органы

Өртээ 2 көп,

Улуг Октябрьга

Тес-Хем районун «Чаа орук» колхозунун даргазы эш АМЫРБИТКЕ

Партия организациязынын секретары эш МАКСЫРГА

Комсомол организациязынын секретары эш ЕНДАНГА

Күрүгө сүт болгаш дүк салдарын чыл панын хуусаа бетинде күөсеткен-биле холбаштыр Тес-Хем районун «Чаа орук» көдээ ажыл-агый артелинин эр, хөрээжен колхозчуларын СЭКП обкому болгаш Тыва АССР-ин Министрлер Чөвүделенин байыр чедир-бешаан, колхозтуң ажыл-ишчилери пландан ажыр 150 центнер сүтү чыл төңчүзүгө чедир садар, мал мыштагалдышынын организа-
циясы белектээр болгаш эртерер, өске-даа көдээ ажыл-агый ажылдарын хуусаа бетинде доор дээринге бузулери илердери тур. Малга чедир болгаш мыштагал белектээринге тараачылыг байдалын тургузарына оңа кичээттер салыры СЭКП обкому болгаш Министрлер Чөвүделенин сүмел тур, Аңгыс алдарлыгычы база 1964 чылдың тармагында үреинер белектелгиче оңа кичээттер салыры эржеж чугула, оон-биле Улуг Октябрын байырлап төлөтүт уткуур.

СЭКП ОБКОМУ.

ТЫВА АССР-НИН МИНИСТРЛЕР ЧӨВҮДЕЛИ.

СЭКП Тыва обкомунга Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүделинге

Тес-Хем районун «Чаа орук» колхозунун ажыл-ишчилери СЭКП-ниң XXII съездинин төөгүтү шийирлерин амдыралга боттандырышкан, күрүгө сүт, дүк өндөр талазы-биле чыл панын хуусаа бетинде күөсеткен. Күрүгө 200,3 тонна сүт, 630 центнер дүк саттырган. Бодуштуң алгарлыгыны санап көргөш, чыл төңчүзүгө чедир 150 центнер сүтү садарын болгаш ажыл-агый чылын чедишкенин доозарын хүдээнип тур бис.

Малхоз даргазы С. АМЫРБИТ,
Парторганизациязынын секретары Б. МАНСЫР,
Комсомол организациязынын секретары Т. ЕНДАН.

Байырлалга белек

Октябрь мурунун социализм чырык Кызылдың бугуруелеринде, тууд болгаш транспорт организа-
цияларында улам калбарып турар. Чырык муруну оларда Милкомхоз АТК-ынын коллектив, олар сентябрынын тонна-калометр талазы-биле оналдазын 135 хуу күөсеткен.

Коллектив чык сөөртүгезинин чыл панын декабрь 3-те күөседир дээниң аде көргөш, ам Октябрынын байырлалыга уткуур доозарын хүдээнип. Транспорттарынын коллективине коммунист эш Гуртовтуң чолаачылар бригадасы чырыктын муруну олурунда. Эш Петуховтуң чолаачылар бригаданын көргүзүп база эки.

Кызылдың полиграфистери байыр-
лал мурунун чырыкка көргөш, 11 айдарын бугуруле оналдазын ноябрь 7-де күөседир шийир-

Көдээ ажыл-агый ажылдарынын хүн демдеглели

Республиканын колхозтары болгаш колхозтары 1963 чылда Төрөн чуртка 19 муң тонна сүтү бээр со-
руганы боттарынын мурунуга сав-
гавнар.

Бо херекке ам эвез хэй ажыл-
агый тодаргай чедишкенин чедип алганнар. «Бак-Тей» болгаш «Тес-Хем» совхозтар, Бак-Хем районун «Бурунгаар», «Коммунистче орук», «Кызыл тук», Таңды районун «Революциянын чалбыжы», Тес-Хем районун «Чодураа» көдээ ажыл-агый артелине күрүгө сүт садарын чыл панын күөсеткен дугайын партиянын область комите-
динге болгаш республиканын Министрлер Чөвүделенин илеткээнер. Бак-Хем районун «Октябрь 14 чылы», «Тилеелге», Тожу районун «Совет Тыва» колхозтары сүт садар талазы-биле чыл панын күөседир чоокшоочааннар.

Бо ажыл-агыйларын чедишкени аңаа тагарылга эвес. Ол дээрге СЭКП-ниң XXII съездинин шийирлерин амдыралга боттандырышкан база Улуг Октябрын 46 чыл өвөгө төлөтүп укуражыр дөөр ора-
дашышкан, инектерин продукту-
лун бедилеринге чедишкенин билгелгел болган сүт-бараан фермаларынн малчыларынын куаженишкенин күш-ажылдын түнелин болур.

Хэй-хэй колхозтар болгаш совхозтар күрүгө сүт садарын чыл панын күөсеткен, пландан ажыр сүт садарын уламчыл турары ий-
гамчык эки. Сүт дужаарынын чыл

оналдазын 126,4 хуу күөсеткен болгаш чүгө сөөлүг он хонукта 13,6 хуу немелде өздүдени берген «Бак-Тей» совхозтуң коллектив маңаа кайгамчыктың үзегер-чыкты көр-
гүзүп турар-дыр. «Тес-Хем» совхозун ажыл-ишчилери чедип алган чедишкениге база доктаавай, күрүгө пландан ажыр сүт дужаарын ол иш-
кыш уламчылат турар.

Иңчале-даа малдын продуктулун бедилер болгаш 1963 чылда Төрөн чурттуң мурунуга алган хүдээгелери хуусаа бетинде күөседир дөөр сөзүлү демсел чорутуштын турар ийдег ажыл-агыйлар бистан респу-
бликада өвөг эвес. Ийдегелеринн санына Таңдынын «Совет Россия» колхозу хамааржыр. Ийде одарла-
дышынын багай организастан, саачылар болгачок-да саалдага хо-
жулап көөр болгаш инектерин ажаада, чедиргелерин чедип чору-
ду турар. Ийдегелери оң түнелин бол-
ду. Ам эвез чыгыт үе турар тур-
за-да, сүт саалдазы августта турга-
ныдан барык үн катан куудуван. Аңаа эштежин болур бе? Аңжал-агый биле улдурукчулар иштер Дубатов биле Лопсан-оол олар ийдег байдал-
биле калчак эштежин турары билдир-
мес. Силерде саалдаган сүтү 50 хуу чедир иштик ажыл-агый хө-
реселерине чырыгдан турары таарым-
чалыг эвез-тир.

«Өвөк» биле «Талди» совхозтар сүт садар планын чүгө 61,7 болгаш 65,5 хуу күөсеткен, сүт бугуруе талазы-биле мурунук ажыл-агыйларын куудурунда чоруп туралар. Бо талазы-биле Бин-Хемин «Искра» көдээ ажыл-агый артели база кончүк дохулап турар. Бо ажыл-агыйларда малчынар он хонукта, айда сүт саалдазын талазы-биле тодаргай оналдадыр албайн, малдын продукту-
лун бедилер дөөр, хүдээгелерин хуусаа бетинде күөседир дөөр оларын арасына социализм чырыкты сөзүлү калбартайн турарын чыла-
далгайлаң ийдег байдал болу берген. «Өвөк», «Талди» совхозтарын болгаш «Искра» колхозтуң улдурукчулары бо чылда алган хүдээгелери-
нин дугайында хоозун шуугаадын кылгаш, аңаа сажым өөжүргүй бергенер, ам ол хүдээгелерин күөседир үзегинге чедип туралар.

«Межегей» совхозта инектерин продуктулунун талазы-биле дүв-
ренин байлал көстүп турар. Белик продуктулук инектерин Алаба фермазында инектерин чамдык саалдага өккөлөйпн турар болгаш ийдег хонуп чорур чүдү бар. Ийде сава чуур чер чок болганын хара-
зындын саачылар кокаларын боттарынын бажынарныга чуур укурага тааржып туралар. Доора-
Халды фермазында дүнес одарла-
дышынын үзүп турар чорук сүт саалдазына база багай саалдарын чедирин турар. «Межегей» совхозта инектерин силос-биле чедирин ба-
гай организастан болгаш шыктың чемирин фермаларже улуз үзүткел-
лишкени-биле чедирин турар.

Ам саачыларынын, ийек кадарчы-
ларынын кол соругула болза мал-
дын продуктулун куудулазын бол-
ду. Ол дугайында бүгү ажыл-агый-
ларга инектерин дүн-хүнде одарла-
дышынын организастан, тараа шя-
лыналарга кадар болгаш сугу-
рлыгынын шын чорулар керек.

Сүт-бараан фермаларынн ажыл-
дакчылары! Улуг Октябрын 46 чыл оң чокушунда олурар! Ол бүгү улусту байырлалга күш-ажылчы белекти бараалдадыл, күрүгө сүт садар талазы-биле хүдээгелерин хуусаа бетинде күөседир дөөр бүгү чүдүдени кызылдыңлар!

ЧУРУНТА: № 1 АТК-ның ажап алышында ажыл-
дакчылар турар болгаш чалаачылар (солгай таладан ол са-
лаачылар); Л. Аршынов, В. Меренин болгаш Н. Бес-
паев.

ЧУРУНТА: № 1 АТК-ның ажап алышында ажыл-
дакчылар турар болгаш чалаачылар (солгай таладан ол са-
лаачылар); Л. Аршынов, В. Меренин болгаш Н. Бес-
паев.

ЧУРУНТА: № 1 АТК-ның ажап алышында ажыл-
дакчылар турар болгаш чалаачылар (солгай таладан ол са-
лаачылар); Л. Аршынов, В. Меренин болгаш Н. Бес-
паев.

ЧУРУНТА: № 1 АТК-ның ажап алышында ажыл-
дакчылар турар болгаш чалаачылар (солгай таладан ол са-
лаачылар); Л. Аршынов, В. Меренин болгаш Н. Бес-
паев.

ЧУРУНТА: № 1 АТК-ның ажап алышында ажыл-
дакчылар турар болгаш чалаачылар (солгай таладан ол са-
лаачылар); Л. Аршынов, В. Меренин болгаш Н. Бес-
паев.

ЧУРУНТА: № 1 АТК-ның ажап алышында ажыл-
дакчылар турар болгаш чалаачылар (солгай таладан ол са-
лаачылар); Л. Аршынов, В. Меренин болгаш Н. Бес-
паев.

ЧУРУНТА: № 1 АТК-ның ажап алышында ажыл-
дакчылар турар болгаш чалаачылар (солгай таладан ол са-
лаачылар); Л. Аршынов, В. Меренин болгаш Н. Бес-
паев.

ЧУРУНТА: № 1 АТК-ның ажап алышында ажыл-
дакчылар турар болгаш чалаачылар (солгай таладан ол са-
лаачылар); Л. Аршынов, В. Меренин болгаш Н. Бес-
паев.

ЧУРУНТА: № 1 АТК-ның ажап алышында ажыл-
дакчылар турар болгаш чалаачылар (солгай таладан ол са-
лаачылар); Л. Аршынов, В. Меренин болгаш Н. Бес-
паев.

ЧУРУНТА: № 1 АТК-ның ажап алышында ажыл-
дакчылар турар болгаш чалаачылар (солгай таладан ол са-
лаачылар); Л. Аршынов, В. Меренин болгаш Н. Бес-
паев.

ЧУРУНТА: № 1 АТК-ның ажап алышында ажыл-
дакчылар турар болгаш чалаачылар (солгай таладан ол са-
лаачылар); Л. Аршынов, В. Меренин болгаш Н. Бес-
паев.

ЧУРУНТА: № 1 АТК-ның ажап алышында ажыл-
дакчылар турар болгаш чалаачылар (солгай таладан ол са-
лаачылар); Л. Аршынов, В. Меренин болгаш Н. Бес-
паев.

ЧУРУНТА: № 1 АТК-ның ажап алышында ажыл-
дакчылар турар болгаш чалаачылар (солгай таладан ол са-
лаачылар); Л. Аршынов, В. Меренин болгаш Н. Бес-
паев.

ЧУРУНТА: № 1 АТК-ның ажап алышында ажыл-
дакчылар турар болгаш чалаачылар (солгай таладан ол са-
лаачылар); Л. Аршынов, В. Меренин болгаш Н. Бес-
паев.

ЧУРУНТА: № 1 АТК-ның ажап алышында ажыл-
дакчылар турар болгаш чалаачылар (солгай таладан ол са-
лаачылар); Л. Аршынов, В. Меренин болгаш Н. Бес-
паев.

Суггарылгалыг черлер— тараа бүдүрерин өстүрериниң чугула үндезини

Чурттуң экономиказын хай-
нымшкынын-биле чекетелип, ажылчы чоннарын амдырал ден-
линиң улам бедил турары көдээ
ажыл-агый бүдүрүгезинге улам-на
бедил пегеделерин салып турар.
СЭКП-ниң XXII съездинин хүдээп
алган Программала тарааның ий-
ти чылдазын 1970 чылда 14 мил-
лиард пуд, а 1980 чылда—18—19
миллиард пуд чедир дээрин көр-
гөн.

Тараа ажылы — бүгү көдээ ажыл-
агый бүдүрүгелеринин үндезини.
Бистин партия, совет улус тараа
ажылчы бажылар талазы-биле то-
даргай хемчеглерин боттандыраан.
Оң түнелинде сөөлүг он чылдар
иштиде чуртта тараа бүдүрүгезин
барык ийн катан көздүз. Ийчале-
даа колхозтар болгаш совхозтар
болза чер болгаш мал ажылчынын
продуктулун улам ийде бедилеринге,
көдээ ажыл-агыйнын шапкыччи-
ларына, дүжүтү өстүреринге, тара-
аның ийде чылдазын улам кө-
вүдүрүгезинге боттук аргаларыг болду
туралар.

Сонгу Бавалтын көдээ ажыл-
агый ажылдакчыларынын чөвүдел
хуралында эш Н. С. Хрущевтуң чу-
галааны болду.

«Тараа бүдүрерин чүмүн ужуң
дүргедип болур бис? Ында ийн бот-
туг үндезин бар. Ол дээрге—минер-
алдыг чедишкенин чедирин бүдүр-
ерин көвүдери болгаш суггарылгалыг
черлерге тараа ажылын калбар-
тыры.

Тараа бүдүрерин көвүдериңге ол
ийн үндезинерин шийирлиг
ужур-дүзүлүн бистер шуптузус бил-
дир, недээ ажыл-агый химиязын база
суггарылгалыг чер ажылын хөг-
мүдөр талазы-биле сонгарладышы-
нын чок хемчеглерин ап чорудар
ужурулг бис».

Тараа бүдүрерин көвүдериңдин
соруугу бистин чуртка мынчага
чедир тарыла шядерин калбары-
рынын күөсөл-биле шийирлеп тур-
гал. Ийчанап, ол чорук болза дү-
жүтү өстүрериниң кол аргазы болуу
минералдыг чедишкениңге биске
четир санымы-биле чок турган үеде
шын турган. Ам, химия үзетүрүнүң
дүрген өзүп турарынын ачызы-биле
шядерге чедишкениңгелерин төгер-
ин көвүдериңдин болгаш оң хара-
азында дүжүтү шийирлеп-биле
бедилериниң улуг аргалары ачкыты-
нып турар. Хоорун черлер тараа-
ның кол мурууң берин турар болгаш
моон сонгаар-даа бээр. Ол чер-
лерге дүжүтү өстүрүшкүн—чурттуң
тараа курлавырын көвүдериңдин
кол курлавыры ол.

Тарааның ийде чылдазын көвү-
дериңдин бир чугула үндезини база
суггарылгалыг черлерге тараа
ажылын калбартыры, суггарылгалыг
черин гектар бүтүзүп эң ажыкты-
биле ачылаары болуу. Улуг Ленин
ниң айтышынызын амдыралга
боттандырышсаан, суггарылгалыг хөг-
жүдөр талазы-биле Коммунист
партия аажок улуг ажылды кылган.
Суггарып турар черлер барык 9 мил-
лион гектар болуп турар. Суггары-
галыг черлер — чоңунуң сөзүгү бай-
ла, бистин чурттуң хэй-хэй респу-
бликаларынын экономиказын хөгжү-
дериң күчүлдү үндезини.

Мурунук колхозтар болгаш сов-
хозтар суггарылгалыг чер ажылдын
эң ажыкты-биле чорударынын үне-
лиг дүжүлүгезин чедип алган, истин,
кукурузанын, күзүн чыкып та-
рымыр кызыл-тастын, чочак-тарааның
болгаш эң үнелиг өске-даа культу-
раларын бедил дүжүдүн өлар өстү-
рүп туралар.

Суггарылгалыг чери билдилин-
биле ажылап турарынын чыккери
хэй. Оң-биле кады ол ийдег черлер
дугайында чамдык черлерге эки өө
болуп ажылдаас чүдүлөр бар. Эрт-
кен чыдын чуртка суггарылгалыг
черлерден гектардан-на тарааны 11,8
центнерин, кукурузаны—18,2 цент-
нерин алган; истин гектардан-на Ка-
захстанга—15,7 центнерин, Узбеки-
станга—19,2 центнерин, Россия Фе-
дерацияында—28,6 центнерин
ажылап алган. Бо дээрге колхозтар
болгаш совхозтар тарааны болгаш
өске-даа культураларын бүдүрерин
көвүдериңдин бар улуг аргалары
хэй эртерип турары чугалаан тур-
галар-дыр.

Коммунист тургузукчуныа,
көдээ ажыл-агыйын дүрген-биле ка-
дарынын эрте-ажыктары суггарыл-
галы системаны шийирлеп-биле
экижидерин ийдеп турар. Колхозтар-
нын болгаш совхозтарын тускай
эртемилеринин, улдурукчуларынын
хүдээгелери чүд дээрге, суггарыл-
галы черлерге үзегерин чуртуну тур-
гузары, оларын шынарлы эки билер-
ни, минералдыг чедишкениңгелер тала-
зы-биле хөгүдөлгө тодардыры,
чыдын-на бедил дүжүтү ап турары
чедип алыры болуу. Суггарыл-
галыг черлерден эң чокук чылдар-
да немелде бүдүн чаргы—ийн мил-
лиард пуд тарааны азыр кылдыр,
ажылды ийчээр организастан керек.

Суггарылгалыг черин гектар бү-
рүзүп эң-не ажыкты-биле ажыл-
даары бугу чуртка, бистин бүгү
улузунуска канчаар-да аажок улуг
ужур-дүзүлүг. Аңаа холбаштыр Ор-
таагы Азияны болгаш Закавказье-
нин ажыл-ишчилеринин мурунунда
улуг соруугулар түрүп турар. Олар
бар турар байлак аргалары улам
дохула-биле ажылаар, хөмөн болгаш
техникаг өске-даа культураларын
когаратпайн турган, азыр-чөм база
мал чеми тараанын курлавырын кө-
вүдериң ужурулгал. Аңаа-бойлустуң
иңде тарымчалыг байдалы болза,
чикээзээрге, чочак-тараанын, кү-
журзанын чылда ийн дүжүдүн өстү-
рүп алыр арганы ол черлерге берип
турар. Алдым Поволжьега, Кубань-
нын, Донун, Ставропольенин, Укра-
инынын муруну областарынын сугга-
рылгалыг черлеринге чогуу чуртуну
лу тургузар дугайында ам-даа хэй
ажылдары кылар апаар. Мурунук-
ларын дүжүлүгезин чугалаан
турары чүд дээрге, суггарылгалыг
черлерге каала-даа бол гектардан-на:
истин — 50 центнерин, кукурузаны
тараага — 80 центнерин, кызыл-та-
сты—40 центнерин ап болур-дуу.

Ам бар туруп турар суггарылгалыг
черин ажылаарын үндезиндеп
экижидерин-биле чергелештир партия
болза, тарааның шядерин дыкка кал-
бартыр, истин, кукурузанын, кы-
зыл-тастын, чочак-тараанын болгаш
өске-даа культураларын чылдын-на
магдылаатынган дүжүттерин алыр
төлөөдө, суггарылга тулуштурунуң
дүң калбаа программаны боттанды-
рар деп көрүп турар. Тускай эрте-
милерин бил бургунаар санаанын
буугар алырга, Ортаагы Азиянын
республикаларыга болгаш Казах-
станга, Россия Федерацияында бол-
гаш Украинанын муруну талазы-
га эң чокук чылдарда суггарылга
кылдыры-биле 2 миллион 800 муң
гектар чаа чери шийирлеп ап бол-
дуу. Көдээ ажыл-агый культуралары
нын ажап өстүрер болгаш ажап
алыр талазы-биле бүгү ажылдары
механизастан деп соруугу-биле суг-
гарылга ажыл-агыйын чорудар керек.

Тараа культураларын дүжүт-
түн бедилер талазы-биле партиянын
көптү турар хемчегтери — кайгам-
чык улуг чугула керек болуу. Ол—
бүгү улустуң соруугулар-дыр.
(«ПРАВДАНЫҢ» МУРУНКУ
ЧҮҮЛҮ).

Тараа культураларын дүжүт-
түн бедилер талазы-биле партиянын
көптү турар хемчегтери — кайгам-
чык улуг чугула керек болуу. Ол—
бүгү улустуң соруугулар-дыр.
(«ПРАВДАНЫҢ» МУРУНКУ
ЧҮҮЛҮ).

Тараа культураларын дүжүт-
түн бедилер талазы-биле партиянын
көптү турар хемчегтери — кайгам-
чык улуг чугула керек болуу. Ол—
бүгү улустуң соруугулар-дыр.
(«ПРАВДАНЫҢ» МУРУНКУ
ЧҮҮЛҮ).

Тараа культураларын дүжүт-
түн бедилер талазы-биле партиянын
көптү турар хемчегтери — кайгам-
чык улуг чугула керек болуу. Ол—
бүгү улустуң соруугулар-дыр.
(«ПРАВДАНЫҢ» МУРУНКУ
ЧҮҮЛҮ).

Тараа культураларын дүжүт-
түн бедилер талазы-биле партиянын
көптү турар хемчегтери — кайгам-
чык улуг чугула керек болуу. Ол—
бүгү улустуң соруугулар-дыр.
(«ПРАВДАНЫҢ» МУРУНКУ
ЧҮҮЛҮ).

Тараа культураларын дүжүт-
түн бедилер талазы-биле партиянын
көптү турар хемчегтери — кайгам-
чык улуг чугула керек болуу. Ол—
бүгү улустуң соруугулар-дыр.
(«ПРАВДАНЫҢ» МУРУНКУ
ЧҮҮЛҮ).

Тараа культураларын дүжүт-
түн бедилер талазы-биле партиянын
көптү турар хемчегтери — кайгам-
чык улуг чугула керек болуу. Ол—
бүгү улустуң соруугулар-дыр.
(«ПРАВДАНЫҢ» МУРУНКУ
ЧҮҮЛҮ).

Тараа культураларын дүжүт-
түн бедилер талазы-биле партиянын
көптү турар хемчегтери — кайгам-
чык улуг чугула керек болуу. Ол—
бүгү улустуң соруугулар-дыр.
(«ПРАВДАНЫҢ» МУРУНКУ
ЧҮҮЛҮ).

Тараа культураларын дүжүт-
түн бедилер талазы-биле партиянын
көптү турар хемчегтери — кайгам-
чык улуг чугула керек болуу. Ол—
бүгү улустуң соруугулар-дыр.
(«ПРАВДАНЫҢ» МУРУНКУ
ЧҮҮЛҮ).

Тараа культураларын дүжүт-
түн бедилер талазы-биле партиянын
көптү турар хемчегтери — кайгам-
чык улуг чугула керек болуу. Ол—
бүгү улустуң соруугулар-дыр.
(«ПРАВДАНЫҢ» МУРУНКУ
ЧҮҮЛҮ).

Тараа культураларын дүжүт-
түн бедилер талазы-биле партиянын
көптү турар хемчегтери — кайгам-
чык улуг чугула керек болуу. Ол—
бүгү улустуң соруугулар-дыр.
(«ПРАВДАНЫҢ» МУРУНКУ
ЧҮҮЛҮ).

Тараа культураларын дүжүт-
түн бедилер талазы-биле партиянын
көптү турар хемчегтери — кайгам-
чык улуг чугула керек болуу. Ол—
бүгү улустуң соруугулар-дыр.
(«ПРАВДАНЫҢ» МУРУНКУ
ЧҮҮЛҮ).

Тараа культураларын дүжүт-
түн бедилер талазы-биле партиянын
көптү турар хемчегтери — кайгам-
чык улуг чугула керек болуу. Ол—
бүгү улустуң соруугулар-дыр.
(«ПРАВДАНЫҢ» МУРУНКУ
ЧҮҮЛҮ).

Тараа культураларын дүжүт-
түн бедилер талазы-биле партиянын
көптү турар хемчегтери — кайгам-
чык улуг чугула керек болуу. Ол—
бүгү улустуң соруугулар-дыр.
(«ПРАВДАНЫҢ» МУРУНКУ
ЧҮҮЛҮ).

Тараа культураларын дүжүт-
түн бедилер талазы-биле партиянын
көптү турар хемчегтери — кайгам-
чык улуг чугула керек болуу. Ол—
бүгү улустуң соруугулар-дыр.
(«ПРАВДАНЫҢ» МУРУНКУ
ЧҮҮЛҮ).

Тараа культураларын дүжүт-
түн бедилер талазы-биле партиянын
көптү турар хемчегтери — кайгам-
чык улуг чугула керек болуу. Ол—
бүгү улустуң соруугулар-дыр.
(«ПРАВДАНЫҢ» МУРУНКУ
ЧҮҮЛҮ).

Тараа культураларын дүжүт-
түн бедилер талазы-биле партиянын
көптү турар хемчегтери — кайгам-
чык улуг чугула керек болуу. Ол—
бүгү улустуң соруугулар-дыр.
(«ПРАВДАНЫҢ» МУРУНКУ
ЧҮҮЛҮ).

Тараа культураларын дүжүт-
түн бедилер талазы-биле партиянын
көптү турар хемчегтери — кайгам-
чык улуг чугула керек болуу. Ол—
бүгү

ОНЗА ЧУГУЛА ТУДУГДАН: Чедишкиннерни быжыглавышаан, четпестерни чайладыр

СЭКП ТК-нын июнь Пленумунун төгүтүү шийтпирлерин амдыралга боттадырыбашаан. «Тыва даг-дугу туду» өргөдөлийн ажилчынары, инженер-техниктин ажилдакчылары бо чылдын үшкү кварталында уаду күженишкенин аймадаанын демдегдээр херек.

Туду өргөдөлийне партком, участкаларда партия эге оргнациналары, өргөдөл чери ажилчынарында болгаш инженер-техниктин ажилдакчыларын күш-ажылачы мергенлигин болгаш кичээлгеин ажилдага кирер туду объектилеринче угаандыраган.

Бомсомолчулар болгаш аныктар ортузунга кижиндиге ажалы сөөлгү үеде дыка сулраан. Инти чуртталга бажычынарга кижиндиге ажалыне комсомол комитети, өөң секретары эш Чижик көптүс кичээлгеи салбаанын № 16, № 15, № 13, № 11 инти чуртталга бажычынарында чамдык аныктар бүдүрүш пеледада ажилдагы турарынын фактылары бар. Оон түнелинде хун бүрдө ортума-биле 35—40 кижилер ажалга үнмей турар.

Туду өргөдөл бо чылдын дөрүткү кварталында чактын доктааткын хуусаалында чылдылга-биле ажилдаар бус-турбиналыг электростанцияны болгаш даг-дугу болбааргадыр фабриканы баштайгы ээлээнин туду-монтаж ажалын доксаан, ажилдага кирип, Тыванын эки шынардыг баштайгы даг-дугун Төрөөн чуртка бээр. Ол болза туду өргөдөлийн бүгү хой-интининиң сонгаарадып болбас сорулгазы болур.

Ажилдаан прогуддар чорук кандыг-лаа бүдүрүлгеге күш-ажылдыг оргнациналар болгаш сагыла-чуртуну сандарадып, өөң бүдүрүчүлүгү бедиеринге уаду когаралды чедирип турар. Чижээ, 9 айларын интинде болган прогуддар бүдүрүлгеге ортума-биле 21,100 ажыг рубльдин каража-когараларын чедирген. Ама чедири ажилдап шыдаай турар аркалар болгаш инти кураваарар мында бо-дур!

Туду өргөдөл артык 9 айларын интинде чамдык тудуларын ажалдага киригиле. Тодарайытканга, амдырал-биле чугула хол-башкан тудулар болур — дун-хунде 10 тонна холбашык заводту, ийи магнитин, стозаваны болгаш эмнеденчү амбулатория бажынын, чуртталганы чагайжыду туттуган 4323 дөрбөчтү мерг шөдүн ажилдада кичирин. Азы 130 ажыг өбүдлер чогуучалыг, чагайжыду кылдырган чуртталга бажычынарыче шийчөөрүн. Ол-да үениң интинде 8 км хемчээлдиг сут дамчыр коолайлары, бус-биле чылдар 2 км узун, чыгыр коолайлары ажилдага кириген.

Кадрларын шын шилип алыр болгаш ажалга таарыштыр тургузар, өөңдөр, өстүрер талазы-биле ажилда туду өргөдөлийн партия комитети (секретары эш В. Коганков), туду комитети (даргазы эш Ф. Тупицын), администрация ыракта четпес боттадырырлар. Чижээ, № 1 бүдүрүгө участканын начальнигине эш Г. Махлинский июнь 1-де төмүр-лаан. Ол киж 2 ай 20 хонук ажилдааш, участка начальнигинден үндүркен. Махлинский участка начальнигин тургаш болууну албан-дураалын ажилдап алгаш, кылым бүдүрбөн ажилдага меге нарядтарын бижип, туду өргөдөлийне ча ажалыне 14 муң рубльдин когаралын чедирил. Ол кирезинде ол ам-лаа демги-ле участка мастер болуп ажилдап турар. Эш Махлинскийнин чорукуне чедирген когараларын, оон партияны болгаш күрүенин сагыла-чуртуну үрээниин дугайында тодарай хемчегин партком (секретары эш В. Коганков), районда партия-күрүне контролунуң комитети (даргазы эш Т. Стад-оол) ама чедири алган турарлар. Ол ышкаш партком, администрация чери туду өргөдөлийн уаду инспекторине аргачын, казар, олтпг. мөөн мурунда хей оргнациналардан үндүртүп чоран Гаскин ажилдаптып алгаш турган. Кызжал Гаскин аргалап, шом-соода кылып, дендеп туруп бөрге, ону чүгө ышчаш ам ажилдан дужурген. Мында чижиктиг фактылар ам-даа хей.

Ам үеде бус-турбиналыг электростанцияны туду-монтаж ажалын доксап, ажилдага кирериниң шенделерин барык доозуп турар. Даг-дугу болбааргадыр фабриканы кол корпузуну тудубузу, кургалдыга корпузунга штуркутара болгаш монтаж салдылар, доозуп аркалар корпустун арматура болгаш демир-бетон ажалы чедирикенинде биле доозулган.

Оң түнелинде мында политинформациялар, хана созулары, чурттакчыларын кураалдары болбай турар болгаш аргалаар, ажалга үнмес, шом-соода кылып чоруктар бар болу турар. Мында дыка хей комитет-ларын халгалары халгынас, сонгалары бузук, а кызыл булуңунары шөөчүлүгү турар.

Мичала-даа туду өргөдөлийн ажалында шыдайып аржакыг четпестер ам-даа үргүчүлүк турар. «Күш-ажылды кижилерин медреселдиг дүрү-ле көөрү» ону бүдүрүчүлүгү чоруну муңадейне төттүк-мес кураалы болур — деп эш Л. Ф. Ильячев СЭКП ТК-нын июнь Пленумунга демдегдөөн. Бо негеден туду өргөдөлийн партия, профсоюз болгаш комсомол оргнациналары четпес боттадырып турарлар. Чижээ, өрткөн 9 айларын дургузуда ажалга 436 кижилерин хузуон алган болза, 517 кижилерин ажалдан үндүргөн, оон интинде 320 ажыг кижилер боттарынын күзели-биле ажалдан үнгейер, 28 кижилер күш-ажылдын сагыла-чуртуну үрөөш үндүркенер. 9 айларын интинде 1655 киж прогудаан азы 7123 киж-хунуңу прогудуң кылган. Прогудачиктер-биле боттуг демесед-ла чуртталга бажычына турарынын № 1, № 3 бүдүрүгө участкаларында болгаш электростанцияны туду-нун участкасында (начальниктери Островский, Алейников, Константинов, Игнатьев) көчүрү сула чоруду турар. Ол участкалардан Н. Князев, Х. Байыр, Л. Жеребцов, А. Чижовкин, В. Попов, Р. Замонин — 14 — 25 прогудачыны, И. Шевченко, В. Бахланов, Д. Монгуш, Х. Кара-кыс, Д. Дастан-оол олар 7 — 12 ажал хуннеринин прогудачыны кылганар. Бүш-ажылды сагыла-чуртуну үрөөш турарлар-биле кижиндиге ажалын, тайылбыр-массалыг ажалдарын туду-дуг комитети (секретары эш В. Чижик) дендин багай хурутуп турар.

Кижилер-биле ажалды экижидери дээр — оларын амдыралыне кичээлгеи салып турар. Сөөлү үеде № 2, № 3, № 9, № 4 инти чуртталга бажычынарында чуртап турар ажалчынар республика солуннарын ажилдаптырлар.

Ан-Довуракта даг-дугу аржаклар фабрика тудуунуң 6-гы кады. Ында амгы үеде «Сибмонтаж» участканун монтажинтери вентиляторлар комплексин тургузуп турарлар... ЧУРУКТА: фабриканын вентиляция-циклон чеги. Фото Г. ФЕДОСЕВИТИ.

Оң түнелинде мында политинформациялар, хана созулары, чурттакчыларын кураалдары болбай турар болгаш аргалаар, ажалга үнмес, шом-соода кылып чоруктар бар болу турар. Мында дыка хей комитет-ларын халгалары халгынас, сонгалары бузук, а кызыл булуңунары шөөчүлүгү турар.

Сөөлүгү он чылдарга тараа бүдүрүп үндүрер бедири тараа-биле уаду ажалды партия кылган. 1953 чылдан 1962 чылга чедир тараа бүдүрүгү 4 миллиард пуд хире өскөн. Ол чорук мал ажалын көдүрер арганы берген. Ол-да үениң дугузунда сыттын күрүне белеткели колдуунда ий чартык катал, сүттү — үш ажим катал козулаан.

Ам тарылга шөлүн калбартыр аргачын колдуунда-ла чок болган. Ил-чаарга чуртуну херегаеин долгуз-биле хандар төлөөде чыл санчында тараа бүдүрерин (9 миллиард пуд тараа алганымыс 1962 чылга денчээр) ам-даа 5 миллиард пудка көвүзүлүп, ону 1970 чылга

үнгөн хунүнде-ле ап номчуп, радиобиле чедир хандырыганныр. Ол-да бажычынарын кымыл будуннарында шахмат, шашик маргыдаллары, политинформациалар болуп турар болгаш шевергин кылдыган фото-монтажтар, Коммунисттик партияны, Совет чазактын уадуучуларынын портреттери-биле шиметтинген. Мында 56 саным комитеталар «коммунисттик сөз-биле амдырал-чурттар дөш» деп дозунуң адаа-биле социалисттик чарыштын тодаргай бот-хулдөөгелерин алганар. Коммунисттик сөз-биле чуртталга дөш коммунисттик чарышта 220 ажыг кижилер хаара туттуган.

Ол бажычынарда шөфтөп турар оргнациналар «Тыва даг-дугу» комбинаттын дирекциясы (директору В. Беляевский), механиктик база (начальнигы эш В. Бачин) болгаш өскөлдөр-даа боттарынын шөфтөп турар бажычынары ургучу барып, лекцияларын болгаш беседаларын кылым берип турарлар. Оон түнелинде «Эң эки» комитата дөш» комитеталар аразында шилчип чоруп «рекора» деп радиопримниктерин болгаш хемис чадгылары 15 хонуктун түнелинде эң эки ары-синг, чуртунуң, культураг болган комитеталарга шилчип берип турар. Бо инти чуртталга бажычынарында чөвүлө, ары-шөвөр постулары ажилдап турар, хана созулары доктаамал үнүп, чуртун үрээниин инти чуртталга бажычынын чөвүлө хемчег ам, прогудачиктер-биле шийтирлэг демиседи инти күш-биле чорудуп турар.

Мичаарга № 13, № 11, № 5, № 15 инти чуртталга бажычынарын алган оргнациналар «Сибтехмонтаж» участка (начальнигы эш Шапкин), № 3 туду-монтаж өргөдөл (начальнигы эш Идеекел), чуртталга участка (начальнигы эш Алейников) болгаш өскө-даа оргнациналар боттарынын шөфтөп турар бажычынарын ортузунда кижиндиге ажалын кошка чорудуп турар.

Оң түнелинде мында политинформациялар, хана созулары, чурттакчыларын кураалдары болбай турар болгаш аргалаар, ажалга үнмес, шом-соода кылып чоруктар бар болу турар. Мында дыка хей комитет-ларын халгалары халгынас, сонгалары бузук, а кызыл булуңунары шөөчүлүгү турар.

Амгы үеде сорулга болза инти чуртталга бажычынары ажалды экижидип, оон-биле калы ажалга үнмес чорукту бодурбам дөш, шөфтөп турар оргнациналар боттарынын хамаарышкан бажычынарына политикжижиделиги, тайылбыр ажалын калбартип, кижилер-биле ажалдып шынарын экижидери болур. Х. НЕСТИКЕЙ.

Чыгытай хал — бойдус будумелиниң талаам-биле республикада эи-не чараш, чурумалдыг черлерин бираан. Чайын оон эриктерин өл-базын чечкентер кааптап шиметер. Танды сынларынын сүстүп чыдар элеккел чак-чимистик, ногаан аргалары өөң муруну талазын дургаар хаажылал турар.

Чыгытай — шагдан бээр-ле чоңуң селүүстөр база беликтелер чери болуп келген. Чай бодурга-ла шыла-лөп дыштанган, дыштаныр хунверде селүүстөп, балыктыан ажалычы чон-дир республиканың найсмыалында болгаш чок-кавы суурлардан оон эриктерин долдуз дие тургулап турарлар.

Анаа барган-на киж — дышта-нылга бажынын туду оргнацинаар колза магалы-ла чагай агарыш-тер бо-дур — деп дораан-на чугаалы бээр болгай.

Чонуну ол күзелине дүүштүрү анда дыштанылга бажынын туду дугайында республиканың баштаар черинин үндүрер шийтири кооператорларын сеткили уду-биле өөрткөн турган.

Шынап-ла ол дыштанылга бажы-нынын тудуу баштай хаймышкылыг эгелөөн. Дыштанылчылар чурта-гар 30 чыгам өрээлди ийи хызы уаду коруптуң тудуу колдуунда доозулган, шык-ламыл база бир коруптуң ханыдан ортаа кеңик чери беликтел. Ажилдакчылар чурт-таар 24 квартиралыг дөрт бажык база туттуган. Чаа төлөвиле бугу-

Чоокку үеде «Тыва даг-дугу» комбинат ажилдап турар бүдүрүлгелеринин сакына кирер. Ам безин комбинаттың даг-дугу арыглар тур тургузунуң ажилчынары Төрөөн чуртка баштайгы тыва даг-дугун бээр деп хулээдеги алганнар. Октябрь мурунунуң чарыжына даг-дугу арыглар тургузунуң ажилчынарын-

дан Ю. Шагдырнын ээлээниң кижилери мурун-накчы чери ээлеп турарлар. ЧУРУКТА: даг-дугу арыгачыларынын мурун-накчы ээлээниң кижилери (солгай таладан оң талаже): Ю. Шагдыр, А. Чамзыр, Б. Беленко, Х. Чыргал-оол, В. Колосов, К. Хертек, Ч. Доре, В. Сотников, О. Монгуш болгаш А. Аислицкина. Фото Г. СИРОТИННИИ.

Дужутту бедидеринин боттуг ийи үндезиннери

Никита Сергеевич Хрущевтун Россиянын муруну үндөүде база Украинада сугуттагы чер ажалы болгаш ону хөгжүдериин аргалары, химиктиг чөмичидилгелерин ажилдап турары-биле танымжы, ол айтыргаларын талазы-биле дуртузугуар, тус-бай эртемчилер болгаш көдөө ажалы-агыйнын бөдүрү ажал-инчелери-биле чугаалажып, өмүсөлийн чоруп турарынын дугайында парлаланын база радионуң дыназдыларын бистин чоңуусу уду күжөөргө-биле хайгаарал турар. ТК-нын Варги ескертаринын болгаш чааа башчының ол хире үр үе дургузунда мында чоруп турары — көдөө ажалы-агыйнын хөгжүрлөгө партия Төп Комитетинин болгаш чазактың кайы хире уаду сагыш салып турарын көргүзүп турар.

Көдөө ажалы-агый бүдүрүлгениң хөгжүлүп, оон продуктуларынын эбегелин тургузар талаам-биле партиянын Программасында салдым-чал соруугаларын боттадырыштын тодаргай оруктарын ол черлерге Н. С. Хрущевтун чугаалагында болгаш беседаларында канчаар-даа бажык билдинтип, тодаргайы-биле көргүскөн.

Сөөлүгү он чылдарга тараа бүдүрүп үндүрер бедири тараа-биле уаду ажалды партия кылган. 1953 чылдан 1962 чылга чедир тараа бүдүрүгү 4 миллиард пуд хире өскөн. Ол чорук мал ажалын көдүрер арганы берген. Ол-да үениң дугузунда сыттын күрүне белеткели колдуунда ий чартык катал, сүттү — үш ажим катал козулаан.

Ам тарылга шөлүн калбартыр аргачын колдуунда-ла чок болган. Ил-чаарга чуртуну херегаеин долгуз-биле хандар төлөөде чыл санчында тараа бүдүрерин (9 миллиард пуд тараа алганымыс 1962 чылга денчээр) ам-даа 5 миллиард пудка көвүзүлүп, ону 1970 чылга

Дужутту бедидер сорууганы партия кезеде салып келген. Иччала-ла-ла химия үзөтүрүп хөгжүдүп, бедик дужуттерин азырын чугула чүтүлү бодур минералдыг чөмичидилгелерин бүдүрүп үндүрер апар-материалдыг кураал-выраар мөөн мурунда биске турбаан. Химиктиг чөмичидилгелер чедишпес турарында оларын тараа кураалдарына ажилдагып турган бис. Ол чөмичидилгелериниң мурундагында-ла хемчег, чигир сөөккө, хендир болгаш өскө-даа техниктиг кураалдарын өстүреринге чарыгдан турган.

Чижээлөөрге, сөөлүгү чылдарга хемчег турарына чедир саным химиктиг чөмичидилгелерин ажилдап турар алганар. Ол чорук сак адиминиң дужудуңуң талазы-биле чер бөмбүрээнде бирги черин алыр арганы СССР-ге берген.

Бир центнер минералдыг чөмичидилгелер (азоттук, фосфорат болгаш калийлик) гектар чер болганда тараанын ийи центнер немелде дужудун бээр дээрин дуржулга болгаш практика көргүскөн.

Дужутту бедидер сорууганы партия кезеде салып келген. Иччала-ла-ла химия үзөтүрүп хөгжүдүп, бедик дужуттерин азырын чугула чүтүлү бодур минералдыг чөмичидилгелерин бүдүрүп үндүрер апар-материалдыг кураал-выраар мөөн мурунда биске турбаан. Химиктиг чөмичидилгелер чедишпес турарында оларын тараа кураалдарына ажилдагып турган бис. Ол чөмичидилгелериниң мурундагында-ла хемчег, чигир сөөккө, хендир болгаш өскө-даа техниктиг кураалдарын өстүреринге чарыгдан турган.

«Бойдуса хомудаваар, ол болуңуң херөөн кылган. Ам кижиниң ээлчээ артыка» деп ангил философ Ф. Бекон бижип чораш. Чуртунуң кызыггаар чок дегемнеринге байлыг херүүнү берген, чай санчыда чет-чир саным чаашкын-биле хандыраар бидуе уткан. Ол чокка ортумак дужутту бенин аң болбас. Иччангаш бистик таралаан, черлеринке кандаашкын хире-хире болуп турар.

Оон ужуру чүдөл? Бо айтыргың кым-даа харылап шыдаай турар. Хуузуларың ийи түңүтү аша-хер-реглини чарыгдан тургаш, тудуу каан магалыг чагай бажычынарың хайгаарал чогуңдан ам ол-ла чериңде үрелип турар чорукка ону көрген киж бүрүл-де хараадал чоруптур алганар.

Барык бүдүн сууржуаштын эөңдиргей байдалга каапканын ужу-руңдан чаа туткап утуг бажычына-рын көңгалары, рамалары үрелип, шалалары, чаажылары дажын, хоор-дуң турар, дыка хей суугулар бу-зуугулаан. Мыда электростанцияны шимчедикчилик херекселери барык төгөчөлдөттинген.

Саар автомагистраль уаду сүт-бараан фермаларында инектерни сарына таарыштыр кылган. Уш санчык бөр шапкыт 210 инекти сак калптар. Инектиң эмин сарына беликтелери,

Чагытайда «Дыштанылга бажыны»

Чыгытай хал — бойдус будумелиниң талаам-биле республикада эи-не чараш, чурумалдыг черлерин бираан. Чайын оон эриктерин өл-базын чечкентер кааптап шиметер. Танды сынларынын сүстүп чыдар элеккел чак-чимистик, ногаан аргалары өөң муруну талазын дургаар хаажылал турар.

Чыгытай — шагдан бээр-ле чоңуң селүүстөр база беликтелер чери болуп келген. Чай бодурга-ла шыла-лөп дыштанган, дыштаныр хунверде селүүстөп, балыктыан ажалычы чон-дир республиканың найсмыалында болгаш чок-кавы суурлардан оон эриктерин долдуз дие тургулап турарлар.

Чыгытайда дыштанылга бажынынын айтырын мөөн сонгаар канчаар шийтирелетинери тыяның дооп-раторлары уту-биле сонугулап турарлар. — Ол бажычынары анаа тургузуу садар херек — деп, чамдыктары мичаар саналал турарлар. — Оларын Кызылче көжүрүп, катал туткаш, ажилдага кире эки — деп санап турарлар база бар. — Пионер лагеры кылдыр ажилдаа чогуучалыг эвес чүве бе мөңдөр — деп, элгез таарымчалыг санавады чамдык эштер база үндүрүп турган. Ол санал боттанган. Эрткен чайын

Чыгытай хал — бойдус будумелиниң талаам-биле республикада эи-не чараш, чурумалдыг черлерин бираан. Чайын оон эриктерин өл-базын чечкентер кааптап шиметер. Танды сынларынын сүстүп чыдар элеккел чак-чимистик, ногаан аргалары өөң муруну талазын дургаар хаажылал турар.

Чыгытай — шагдан бээр-ле чоңуң селүүстөр база беликтелер чери болуп келген. Чай бодурга-ла шыла-лөп дыштанган, дыштаныр хунверде селүүстөп, балыктыан ажалычы чон-дир республиканың найсмыалында болгаш чок-кавы суурлардан оон эриктерин долдуз дие тургулап турарлар.

Чыгытайда дыштанылга бажынынын айтырын мөөн сонгаар канчаар шийтирелетинери тыяның дооп-раторлары уту-биле сонугулап турарлар. — Ол бажычынары анаа тургузуу садар херек — деп, чамдыктары мичаар саналал турарлар. — Оларын Кызылче көжүрүп, катал туткаш, ажилдага кире эки — деп санап турарлар база бар. — Пионер лагеры кылдыр ажилдаа чогуучалыг эвес чүве бе мөңдөр — деп, элгез таарымчалыг санавады чамдык эштер база үндүрүп турган. Ол санал боттанган. Эрткен чайын

Анаа барган-на киж — дышта-нылга бажынын туду оргнацинаар колза магалы-ла чагай агарыш-тер бо-дур — деп дораан-на чугаалы бээр болгай.

Чонуну ол күзелине дүүштүрү анда дыштанылга бажынын туду дугайында республиканың баштаар черинин үндүрер шийтири кооператорларын сеткили уду-биле өөрткөн турган.

Саар автомагистраль уаду сүт-бараан фермаларында инектерни сарына таарыштыр кылган. Уш санчык бөр шапкыт 210 инекти сак калптар. Инектиң эмин сарына беликтелери,

КЫШКА БЕЛЕТКЕЛ

КЫЗЫЛ-МАЖАЛЫК (Телефон-биле). Кызыл малга туду-даа ситен үнелиг. Барык-Хечтик районда «Большевик» колхоз бо чылдын ситенгиң уңуңу орайтан болзажок, ажал-инти эгезинден эки оргнацинааны-биле, бөдүүн чөм беликтелеринин планын 92 хуу күүсеткен азы 8904 центнер ситенги белеткөөн.

инда идепкейлиг ажилдап турар. Сүт-бараан фермаларын кол-лентивтери, хой ажалынын бригадалары интиниги малыңа чөм белеткелерин улам калбартып турар. Школячылар колдаан эвонор-лар 42 центнер бодук-бүрүнү чыганын. Шаңдара мажына болгаш өскө-даа боттары ажал, малга чөм болур бугу-ле чүгү-дерин чымыдырып турар.

Амгы үеде кышталдык ситен сөөртүгезин база оргнацинаар эгелөөн. Баштайгы хунерде 2000 ажыг центнер ситенги кышталдыларда чедирген. Оон интинде ийги хой бригадалы 780 цент-

Шаңгы кайы-даа эөлчөөнде ылангыч кызыл ситесту мал көчүт хөңүтү чир. «Большевик» колхоз бо талазы-биле 5868 центнер ситесту сагалан. Ол ышкаш 1910 центнер сагалын бөдү саралтаан. Хону ажалынын бригадаларына Куулар Дыргамалын эвонору сагал ажал алымын-

инда идепкейлиг ажилдап турар. Сүт-бараан фермаларын кол-лентивтери, хой ажалынын бригадалары интиниги малыңа чөм белеткелерин улам калбартып турар. Школячылар колдаан эвонор-лар 42 центнер бодук-бүрүнү чыганын. Шаңдара мажына болгаш өскө-даа боттары ажал, малга чөм болур бугу-ле чүгү-дерин чымыдырып турар.

Амгы үеде кышталдык ситен сөөртүгезин база оргнацинаар эгелөөн. Баштайгы хунерде 2000 ажыг центнер ситенги кышталдыларда чедирген. Оон интинде ийги хой бригадалы 780 цент-

АНГЫС АНДАРЫЛГАЗЫ
«УТКА 25 чылы» совхозтун Арыс-канда механизаторлары ангыс эчча-рылгазын улам калбартып турар. Олар каш-ла хун интинде 700 ажыг гектарны андарган.
Ажылдын бүдүңгүрү, эки шына-ры дөш чарыш кижилерин улам сорууж кирип турар. Трактористер-нин аразында М. Самбу, К. Доржу болгаш Л. Доржу шынаш үлгелерин ажилдап турарларын мактаары чөп-түт.
Б. ХУРАГАНДАЙ

Суггарылга бугазында
«Найбырал» совхозтун Будун-Төрөк салбырын таржаалыры суг-гар бугазын белеткен турар. Эш Час-кал-оолдуң уадуурамын 30 киж, мы-да ажалдык айы-биле тус-тус эвонор-ларга устүп алган, аразында чарыштыг ажилдап турар.
Комсомолчу-аныктарын оо бри-гадалы суггаат бугазын дурген ажил-дага кирери дөш чүткүдүг ажилдап турар. Оларын аразында Арамна, Орус-оол, Ону, Анядын шынаш ажалдын хун норманын док-таамал, ажыг күүсетип турарлар хей. Н. ХУРГУЛЕН.

Ам индиг чорук болбаастан. Улу-тун күрүнезинин холууда тергийн уаду экономиктиг күчү турган-даа болза, чер ажалынын агротехниктиг денелин бедидер талазы-биле хей ажалды кылган. Иччала-ла бо чыл ышчаш кандаашкынны чылдар бистин көдөө ажалы-агыйынты доз-жүдүргө шаныктаар. Ийди бол-ганда кандыг-да чылда үлер дужут лөгетинип турар.

Мичангаш чыл санчында-ла сугга-тыг черлерден бодун чартык — ийи миллиард пуд мааыла үнер дужуту немей алыр сорууганы эш Н. С. Хрущев салган. Ону чедиң алыда, Ортаагы Азиянын болгаш Казах-станын, Волганын алды таламын болгаш Донну, Соңгу Кызак-стан болгаш Украинанын муруну чугу-нун районларына сөөлүгү он чыл-да суггаартыган черлерден ийи ажыг катал хей — 2,8 миллиард гек-тар черлерин суггарып чугула.

Ол черлер ристип, кукурузанын, кызыл-тастын 1,2 миллиард пуд мааыла алыр дужутун немей алыр арганы бөөр дээрин тускай эртем-чилерин баш бурунгаар кылган санакылалары көргүскөн. Амгы сугга-тыг черлерин эки ажилдап тур-гаш, бир миллиард пуд хире тара-нын чыл санчыда ап болур дээрин Н. С. Хрущев бугаарын көргүскөн. Хей-хей колхозтар болгаш совхозтар суггаартыг черлерин ча бурзулган 15—20 центнер хире чамыс дужуту ап турар. Суггаартыг черлерден оон дөрт-беш катал хей дужутту ап болур дээрин чүс-чүс мурун ажалы-агыйларын дуржулгазы көргүзүп турар.

КНО-нун Кол Ассамблеязынын XVIII сессиясында совет төлөөлөрүнүн медеглели

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). КНО-нун Конгода көмөгөлөрүнүн дугайында болгаш ол көмөгөлөрүн ажаландырган дугайында айтырыгы Кол Ассамблеяга чугалаанып көр деп турары-биле болгаш СССР-ниң төлөөлери медеглели парлар үндүргөн. КНО-нун Конгода көмөгөлери колониалисттик куруналарын агрессив үлгүлөгилери-биле болгандыг дээрин ол медеглели медеглелде турар.

Делегейге тайбыны болгаш айыыл чок чорукту деткири-биле ниитилежир чүзү-даа чок сорулганы салып турар чүгө колониалисттик куруналарын болгаш оларнын экиликчилеринин буруузу-биле ол көмөгөлөр узап-дыгып, бодунуң утн-шынарынның талазы-биле хажыттыг болгаш Нат-тышкан Нацпарлар Организациязынын дыка хөй чарыгалдарын үндүргөн деп медеглелде чугалап турар.

КНО-нун Конгода шериглериниң аңаа турарын 1964 чылдын баштайгы алды айларында сонгарларын дээр оралдыгышынын ол курунанын иштин характеринге даштык куштериниң мят чок холгарлашынын чажырып чары болгаш КНО-нун Уставын карчызы-биле үрзэни кылдыр медеглелде буруу шаап турар.

КНО-нун Конгода көмөгөлери-биле холбашкан бүгү материалдыг харыскалганы колониалисттик куруналарын боттарынга хүлээп алары кара чангыс чөптүк болгаш хүлээп ал болур шийтир болган турар дугайында боуунуң тургунуң совет төлөөлери медеглелинде бадыткап турар.

Медеглелдиң түнелинде айтып турары болза, КНО-нун Конгода көмөгөлери КНО-нун кежигүнери курунелерге кандыг-даа сан-хөй хүлээлгелери ооназын турар, чүгө дээрге ол көмөгөлери КНО-нун Уставынга чөштүр чорудуп турар.

Совет Эвилели болза 1964 чылда КНО-нун Конгода көмөгөлери ажаландырган дугайында кандыг-бир сүмөлөр-биле боун холбаштырык болгаш ол көмөгөлөргө үнөр чарыгалдарын дуглаарыга киришпес деп санап турар.

Чылыг ужуражышыңнар

ГАВАНА. (СЭТА). Бо хүнерде делегейде баштайгы хөрежөөс комо-навт Валентина Терешкованын Хоста-лал ордуула чоруп турары куба хөй-ниитиниң кичээлгениң төвүде турар.

Язы-буру хөй-ниити, революстук хөрежөөс, аныктар организацияларын, чурттуң бүгү булуңдарында тус-тус кижилерден хөй санын телераммалар, чагаалар, бижиктер, сонуннар, радиоларына, радио-станцияларына, телекөргөзгөн, төптөр-генине хүн бурда кээп турар. Оларга ажылчы чоннар куба черде «Чайна-га» нинг байырың чедирин, оларнын төрөң чуртунга келгени дээң хүдээл көрүшкүнүң болгаш өөрүп чет-тиришкениң ханы сатыш-сеткилин илергеелер турар.

Октябрь 3-түн эртенкиле Гавана-ның чүс-чүс чурттажылары найыс-малдык төп парлыгына чыгылган. Олар комсомусту маадырын динимтиги адыш чаксаашкыны болгаш «Вина Совет Эвилели» деп бөрээл салышкыны-биле уткаан.

Кубаның революстук чепсектик куштериниң министри Рауль Кастро Валентина Терешкованы хүлээп алган. Рауль Кастро оң комсомка ужудушкуну уду-биле сонургал, комсомка боудун байлааны кылды чоралтып айтырып, Кубаның кыры-биле жуудуп эртен ортун чуртукан көргүзгөн Терешкованың адилет турган.

Валентина комсомка ужудушкун-нарынң перспективаларының болгаш комсомустың шийгээдин амыр талазы-биле совет эртемденериниң ажилдап турар айтырыгының дугайын чугалаан.

Валентина Терешкова бүгү совет комсоматарынын адын салганы өңдүг чурттарын болгаш комсоматтын демдэин Рауль Кастрога белек кылдыр тудуксан.

Рауль Кастроң чалааның өзүгаре совет комсомат болгаш бу үдөл чоруп кижилер 1956 чылда Ориенте мождаа куба черге. Фидель Кастро-нун болгаш оң иштериниң дүжүр-түнгени «Грама» яхтага чораян. Валентина Терешкова яхтаның күндүлүг ажалчыларының дептеринге чүвө бижээш, ат салган.

Президентиниң ордуунга Валентина Терешкованы республиканың президенти Освальдо Дортикос хүлээп алган. Чылыг болгаш найыралтык беседа болган, беседа чоруп турда Валентина комсоматтын демдэин президентке белек кылдыр тудуксан болгаш ол комсоматарының отряды көвүдээн, ол отрядта үш хүндүлүг комсоматар — Освальдо Дортикос, Рауль Кастро болгаш Вильма Эспина кирген деп ол чугалаан.

Рауль Кастроң чалааны-биле Валентина Терешкова лян чүс чылдын мурункуда туткан «Гавана» деп эртер-бурунгу шериг шивозонго база чораян. Аңаа Валентина Терешкованың куба чепсектик куштериниң ол шта-бияның офицерлери уткуп алган.

КНО-нун Кол Ассамблеязынын сессиясында

Октябрь 2-де хүндүскү хуралы

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА)-нын корреспондентлери С. Лосев биле В. Петру-сенко оларнын дамчып турары болза:

Октябрь 2-де болган хүндүскү пленарлыг хуралга ниити чугалаа-жылга ыргатчүзүн болгаш аңаа Финляндияны, Болгарияны, Чаа Зеландияны болгаш Грецияны төлөөлери санал берген.

Финляндиянын даштыкы керектер министри допчу тугаалыг медеглелдиң болза, бир эвес адролук чепсектик иштериникиниң чоруула-ганы ажылгы кылдыр чайлап-тас апараа, чепсекликениниң дүжүр дугайында чугалаажышынынын чедийшиниң болурун манзары берген. Соңгу Европаны адролук чепсектик хостуг зона болдурунга ха-маарыштыр Бекхонениян саналдуң дугайын салгыңдыргаш, Финляндиянын даштыкы керектер министри айтыканы болза, шааңда адролук чепсек чок турал районнага ол чепсектик иштеридер чорук угуз ай-ымдык болуп турар. Дания, Норве-гия шериг эвилелериниң киржирини оруун шишип алганнар. Итн-лээ-даа бүгү Скандинав чурттар адролук чепсектик салып алырылган бол-ган оң боттарының девискээрлери-ге сайгара тургузарыңдан ол дээр-лиде отпалар турарлар. Ол чорук Скандинавияны өзүгаре тайбың рай-он болдурунга баштайгы белек-кеди тургустуу турар.

Оң даразында Болгариянын даш-тыкы керектер министри Иван Бачев чүвө чугалаан. Ядролук шенделер-ин чамдык кезиктеп чоруп дугайын-да Москва Керезинге Болгарияны тааза база-да бир дугаарында ат сал-гаш дээриниң айтырыгы бол-ган.

Сессиянын хүн айтырыгы Ру-муниянын саналдан кирерини «Ян-зы-буру социал болгаш политика системаларың европ чурттарыны арында чаагы кожа-хөлөө хары-саалары экижидер соруга-биле ре-гионалдыг деңгеле көмөгөлери» тургусканыга болгаш төлөө байыр чедирген. Колониализмниң бужар-чүдек системанын туулугна чедир уттууларынын айтырыгына, делегей салдым хөгжүдериңиң, КНО-нун ажылы экижидериниң, КНО-да КУР-нун дүрүм өзүгаре эрелерин катал тургузарынын айтырыгы бол-ган.

Октябрь 3-те эртенги хуралы

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). КНО-нун Кол Ассамблеязынын XVIII сессиязынын октябрь 3-те болган эртенги пленар-лыг хуралында Ирандыны, Австра-лияны, Венгрияны болгаш Тур-цияны төлөөлөрүниң санал берген.

Ирландиянын даштыкы керектер министри Фрэнк Эйкен адролук шенделерин чоруп дугайында Му-сква Керезин чарганы-биле холбаш-тыр күвэл ханышкынын илерге-илээн. Оң болды-биле аларга, адролук чепсектик улам мый иштерлери-ни болдуруба дугайында дугуржу-ланы чарары бо үе-чалаа чуга-лаа ужу-дузалык болур ийик.

Австралиянын даштыкы керектер министри Г. Барук адролук шендел-дерин чамдык кезиктеп чоруп дугайында Москва Керезин чарганыга база байыр чедирген. КУР-нун ча-аа дайының чайлаш чок болуру-га бузурелин илергеиле турары-биле холбаштыр дүжүрүзүнүн ол моон-биле кады илергеилээн.

Бир эвес кандыг-бир күрүңгөш та-лазында Малайзияга, халдашкыны болу берсе, аңаа шериг болгаш по-литиктик дуаламчыны Австралия дүжүрүзү дээрин Барук медеглээ.

Австралиянын даштыкы керектер министри Португалиянын болгаш Муруу Африканың расисни поли-тиказын шуут камгалатып туралжак, ол расисни ийн күрүңгөлөргө удуз Малайя чок чорук Чөвүлелиниң су-мезиян көмөгөлери ботандырыры-га КНО-нун кежигүнери чурттар-нын моондактарың оралдыжып тур-ган.

Венгриянын даштыкы керектер министри Йош Петерин тугаалын төлөөлөр угуз кичээлгө-биле ды-наан. КНО-нун хулаазыга чүдөл див-се, Москва Керезинге ат салганынын түнелинде этгелэн. «Соок дайынга»

ган дээрин ол салгыңдырган. Мос-ква Керезин өсөгдү аш чылдарын эң чугула дипломаттыг бичи болуп ту-рарын Болгариянын даштыкы керек-тер министри чугалаан. Эрге-ажык-тары болгаш бодолдары аны-буру туралжак, бо залда «Москваның өзү-дү» бидиянын турар-дыр.

Чепсекликениниң бүгү-ниин болгаш бүрүн дүжүрүнүн «айты-рымы ол толаргай чугалаан. 18 күр-үндөлериң Комитетиниң хуралын ол комитетте төлөөлөр урттарың аңаа-ктарынын баштыгыларың кир-жилгези-биле 1964 чылдын бирги кварталында азы бирги чартында чорудар дугайында Совет Эвилелинин саналына ол байыр чедирген. НАТО-нун кежигүнери күрүңгөлөр биле Баршава керезиниң киржикчилери күрүңгөлөрүн арында халдашкы дугайында керезин чарары дөш Болгариянын даштыкы керектер ми-нистри саналдан. Ядролук чепсектик хостуг зоналары тургузар дугайында айтырыга удуз кичээлгениң болу-рун чугаалыгы ол көрүндүргөн.

Хуралы бээр эргени ажылааш, КАР-нын төлөөлөрү медеглээн бол-за, Ирландиянын даштыкы керектер министри Голда Меир төңгүлүг фа-ктыларың күвүлгөн. Израиль агресси-визиниң эвес болгаш араб чурттары-биле тайбынын тургузары күв-лөп турар дээр болды болуңуң чуга-лааныга тургузарың оралдыжып.

Хуралдык хуралдың түнелинде төлөөлөр Румыниянын саналданы «Язы-буру социал болгаш политика системаларың европ чурттарынын арында чаагы кожа-хөлөө хары-саалары экижидер соруга-биле ре-гионалдыг деңгеле көмөгөлери» сессиянын хүн айтырыгына кирер деп Кол комитеттин сүмезин чангыс үн-биле хүлээп алган.

Тайбыңчымылганы түр үениң эвес болдурунунда болур деп ол чуга-лаан.

И. Петер чепсекликениниң дү-жүрүнүн айтырыгына толаргай доктаап, 18-тин Комитетиниң кон-ференцияны комитетте и-лээлөө чурттарынын чактарынын баштын-нарын киржилгези-биле эртерге дугайында совет саналдан чугалааны моон-биле холбаштыр медеглээ.

НАТО биле Баршава керезини чурттарынын арында халдашкы дугайында Совет Эвилелинин оңаа чугула саналын амдыралга ботта-лар дээр эң удуз күженишкени-нери Каттышкан Нацпарлар Орга-низациязы салыр ужурут деп. Венгрия-нын даштыкы керектер министри ме-деглээн.

Турциянын даштыкы керектер ми-нистри Феридун Джемал Эркин Кол Ассамблеянын XVII сессиязынын сөздүңдеги чөвө делегей байдалынын чамдык экижидегелин медеглээ.

Чаа черлерни шийгээдин турар

ПРАГА. (СЭТА). Чехословакиянын суурларында болгаш күрүне ажыла-агыларында черин ажылап турарынын массалык хыналдымы этгелэн. Оңу Чехословакиянын Коммунист партиязынын Төп Комитетиниң Пре-зидиумунун шийтирини өзүгаре чаа

черлерни тып, оларын көдээ ажыл-агыйга ажылаар соруга-биле чөрү-дүп турар.

Чоокку чылдарда чуртка моон мурунда ажылдаттымайн турган 200 муң гектар черлерни нежй шийгээдин аларын планнап турар.

Бюджеттик партиянын болгаш «Чөвөннерин революстук шийгээш-кени» партиянын кежигүнеринге удуз сонза көмөгөлери» аңаа чорут-канын дугайын чурттуң иштин харектер министри чарлаан. Ол партиялардан сонгукан конгресстин депутаттарына-даа ол көмөгө ха-маарык апар деп, министр меде-глээн.

Эрге-чагыргаларын ужу-дурүм чөк уугагелишкенин «узурун-нышкынын телерамманын нация-нал конгресстин депутаттар палатазынын даргазы Игнасио Луис Ар-кайя иштиги керектер министриге чоруткан.

Эрге-чагыргаларын ужу-дурүм чөк уугагелишкенин «узурун-нышкынын телерамманын нация-нал конгресстин депутаттар палатазынын даргазы Игнасио Луис Ар-кайя иштиги керектер министриге чоруткан.

Эрге-чагыргаларын ужу-дурүм чөк уугагелишкенин «узурун-нышкынын телерамманын нация-нал конгресстин депутаттар палатазынын даргазы Игнасио Луис Ар-кайя иштиги керектер министриге чоруткан.

Эрге-чагыргаларын ужу-дурүм чөк уугагелишкенин «узурун-нышкынын телерамманын нация-нал конгресстин депутаттар палатазынын даргазы Игнасио Луис Ар-кайя иштиги керектер министриге чоруткан.

Эрге-чагыргаларын ужу-дурүм чөк уугагелишкенин «узурун-нышкынын телерамманын нация-нал конгресстин депутаттар палатазынын даргазы Игнасио Луис Ар-кайя иштиги керектер министриге чоруткан.

Эрге-чагыргаларын ужу-дурүм чөк уугагелишкенин «узурун-нышкынын телерамманын нация-нал конгресстин депутаттар палатазынын даргазы Игнасио Луис Ар-кайя иштиги керектер министриге чоруткан.

Эрге-чагыргаларын ужу-дурүм чөк уугагелишкенин «узурун-нышкынын телерамманын нация-нал конгресстин депутаттар палатазынын даргазы Игнасио Луис Ар-кайя иштиги керектер министриге чоруткан.

Эрге-чагыргаларын ужу-дурүм чөк уугагелишкенин «узурун-нышкынын телерамманын нация-нал конгресстин депутаттар палатазынын даргазы Игнасио Луис Ар-кайя иштиги керектер министриге чоруткан.

Эрге-чагыргаларын ужу-дурүм чөк уугагелишкенин «узурун-нышкынын телерамманын нация-нал конгресстин депутаттар палатазынын даргазы Игнасио Луис Ар-кайя иштиги керектер министриге чоруткан.

Эрге-чагыргаларын ужу-дурүм чөк уугагелишкенин «узурун-нышкынын телерамманын нация-нал конгресстин депутаттар палатазынын даргазы Игнасио Луис Ар-кайя иштиги керектер министриге чоруткан.

Эрге-чагыргаларын ужу-дурүм чөк уугагелишкенин «узурун-нышкынын телерамманын нация-нал конгресстин депутаттар палатазынын даргазы Игнасио Луис Ар-кайя иштиги керектер министриге чоруткан.

Эрге-чагыргаларын ужу-дурүм чөк уугагелишкенин «узурун-нышкынын телерамманын нация-нал конгресстин депутаттар палатазынын даргазы Игнасио Луис Ар-кайя иштиги керектер министриге чоруткан.

Эрге-чагыргаларын ужу-дурүм чөк уугагелишкенин «узурун-нышкынын телерамманын нация-нал конгресстин депутаттар палатазынын даргазы Игнасио Луис Ар-кайя иштиги керектер министриге чоруткан.

Эрге-чагыргаларын ужу-дурүм чөк уугагелишкенин «узурун-нышкынын телерамманын нация-нал конгресстин депутаттар палатазынын даргазы Игнасио Луис Ар-кайя иштиги керектер министриге чоруткан.

Эрге-чагыргаларын ужу-дурүм чөк уугагелишкенин «узурун-нышкынын телерамманын нация-нал конгресстин депутаттар палатазынын даргазы Игнасио Луис Ар-кайя иштиги керектер министриге чоруткан.

Эрге-чагыргаларын ужу-дурүм чөк уугагелишкенин «узурун-нышкынын телерамманын нация-нал конгресстин депутаттар палатазынын даргазы Игнасио Луис Ар-кайя иштиги керектер министриге чоруткан.

Эрге-чагыргаларын ужу-дурүм чөк уугагелишкенин «узурун-нышкынын телерамманын нация-нал конгресстин депутаттар палатазынын даргазы Игнасио Луис Ар-кайя иштиги керектер министриге чоруткан.

Эрге-чагыргаларын ужу-дурүм чөк уугагелишкенин «узурун-нышкынын телерамманын нация-нал конгресстин депутаттар палатазынын даргазы Игнасио Луис Ар-кайя иштиги керектер министриге чоруткан.

Эрге-чагыргаларын ужу-дурүм чөк уугагелишкенин «узурун-нышкынын телерамманын нация-нал конгресстин депутаттар палатазынын даргазы Игнасио Луис Ар-кайя иштиги керектер министриге чоруткан.

Эрге-чагыргаларын ужу-дурүм чөк уугагелишкенин «узурун-нышкынын телерамманын нация-нал конгресстин депутаттар палатазынын даргазы Игнасио Луис Ар-кайя иштиги керектер министриге чоруткан.

Эрге-чагыргаларын ужу-дурүм чөк уугагелишкенин «узурун-нышкынын телерамманын нация-нал конгресстин депутаттар палатазынын даргазы Игнасио Луис Ар-кайя иштиги керектер министриге чоруткан.

Эрге-чагыргаларын ужу-дурүм чөк уугагелишкенин «узурун-нышкынын телерамманын нация-нал конгресстин депутаттар палатазынын даргазы Игнасио Луис Ар-кайя иштиги керектер министриге чоруткан.

Жыш-Культура Боллаш Спорт

ЛЕНИНЧИ КОМСОМОЛДУН 45 ЧЫЛ ОУНГА

Аныктарнын эстафетазы

Дүүн, хүндүскүнүн 2 шакта Кызылдын Гастелло аттыг пар-ыгынын эжинге, хоорайнын комсомолчулары болгаш анык-тары ленинчи комсомолдун 45 чыл болур оюнга турсааткан эстафетанын стартын эгелээр-биле чылгын келген.

Хоорайнын комсомолчуларынын болгаш аныктарнын күш-ажылчы харектериниң дугайында ВЛКСМ Кызыл хоорай комитетиниң секретары эш Килин допчу чүвө чугалаан. Дараазында комсомол обкомунуң ажылдакчы эш Сурова эста-фетанын киржикчилерин байыр чедирген. Хоорай аныкта-рын мурунунда электрик Юрий Железняков чүвө чугалаан.

Эстафетанын старты эгелээн. Элээн каш шак эрткенде, ону Кызылдын комсомолчуларынын төлөөлөкчилери эстафета-нын тукчугажын болгаш аныктарнын күш-ажылчы чедиши-киннерин дугайын бижир альбомуң Улуг-Хемнин аныкта-рынга дамчыткан. Эстафета республиканын районнарын эр-гээш, октябрын 29-та Кызылга чедип келир, орта түнел үн-дүрер.

Демисел чидиг болган

«Тувинская правда» солунуң бүт бөмбүнүң талазы-биле кубогу дөш маргылдаа чыл бүрүде чачыл болуп эртин турар. Уг маргылдаа Кызыл-дык «Совет Тываның 5 чылы» ста-ндиязы этгелэн. Кубогу чалап алчы-ры дөш 6 команда демисел турар.

Бир дугаарында-да пассажирлер АТК-зынын бирги команданы «Бүр-вестник» команданың 6:1 санга чик-удуп алган. А динамочулар пас-сажирлер АТК-зынын ийги команди-зы-биле таварышкан, өвүнүң бүтү дүрүзүндө инштиваны чалап ал, удуулыгыңың 11:2 санга уткаан.

Октябрь 1-де элечегел ужура-жышкына пассажирлер АТК-зы-ның бирги команданы «Тыва тудут» трезиниң команданын тилгөөш, түн-ел өюнга ойнар эргени чедип ал-ган.

«Динамо» биле № 1 АТК-нын ко-мандалары октябрь 2-де ойван. Ол ийн команданың 4:0 санга тилгээ-чили — динамочулар бүт бөмбүнүң талазы-биле республиканын бирги черин бо чылың чалап алган пас-сажирлер АТК-зынын команданы-биле түнел өюнга таваржыр.

«Тувинская правда» солунуң ку-богу дөш ол түнел өвн октябры-ның 4-те көрүктүлөрүн кичээл-гейин улам хайыктарган. А. ДЕМЕННОВ.

Республикага АГААР-ВОЙДУСТУҢ байдаты

Бөгүн республикага бузуттагылап температураы: республикага — 8 — лаап турар хүн болур, чамдык чер-лерге кыска чашкынар чаар, Кы-зылга чашкын чөк. Хат өй-тавында, чамдык черлерге дымыг. Агаарынң

температураы: республикага — 8 — лаап турар хүн болур, чамдык чер-лерге кыска чашкынар чаар, Кы-зылга чашкын чөк. Хат өй-тавында, чамдык черлерге дымыг. Агаарынң

температураы: республикага — 8 — лаап турар хүн болур, чамдык чер-лерге кыска чашкынар чаар, Кы-зылга чашкын чөк. Хат өй-тавында, чамдык черлерге дымыг. Агаарынң

температураы: республикага — 8 — лаап турар хүн болур, чамдык чер-лерге кыска чашкынар чаар, Кы-зылга чашкын чөк. Хат өй-тавында, чамдык черлерге дымыг. Агаарынң

температураы: республикага — 8 — лаап турар хүн болур, чамдык чер-лерге кыска чашкынар чаар, Кы-зылга чашкын чөк. Хат өй-тавында, чамдык черлерге дымыг. Агаарынң

температураы: республикага — 8 — лаап турар хүн болур, чамдык чер-лерге кыска чашкынар чаар, Кы-зылга чашкын чөк. Хат өй-тавында, чамдык черлерге дымыг. Агаарынң

температураы: республикага — 8 — лаап турар хүн болур, чамдык чер-лерге кыска чашкынар чаар, Кы-зылга чашкын чөк. Хат өй-тавында, чамдык черлерге дымыг. Агаарынң

температураы: республикага — 8 — лаап турар хүн болур, чамдык чер-лерге кыска чашкынар чаар, Кы-зылга чашкын чөк. Хат өй-тавында, чамдык черлерге дымыг. Агаарынң

температураы: республикага — 8 — лаап турар хүн болур, чамдык чер-лерге кыска чашкынар чаар, Кы-зылга чашкын чөк. Хат өй-тавында, чамдык черлерге дымыг. Агаарынң

температураы: республикага — 8 — лаап турар хүн болур, чамдык чер-лерге кыска чашкынар чаар, Кы-зылга чашкын чөк. Хат өй-тавында, чамдык черлерге дымыг. Агаарынң

температураы: республикага — 8 — лаап турар хүн болур, чамдык чер-лерге кыска чашкынар чаар, Кы-зылга чашкын чөк. Хат өй-тавында, чамдык черлерге дымыг. Агаарынң

температураы: республикага — 8 — лаап турар хүн болур, чамдык чер-лерге кыска чашкынар чаар, Кы-зылга чашкын чөк. Хат өй-тавында, чамдык черлерге дымыг. Агаарынң

температураы: республикага — 8 — лаап турар хүн болур, чамдык чер-лерге кыска чашкынар чаар, Кы-зылга чашкын чөк. Хат өй-тавында, чамдык черлерге дымыг. Агаарынң

температураы: республикага — 8 — лаап турар хүн болур, чамдык чер-лерге кыска чашкынар чаар, Кы-зылга чашкын чөк. Хат өй-тавында, чамдык черлерге дымыг. Агаарынң

температураы: республикага — 8 — лаап турар хүн болур, чамдык чер-лерге кыска чашкынар чаар, Кы-зылга чашкын чөк. Хат өй-тавында, чамдык черлерге дымыг. Агаарынң